

SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ EĞİTSEL İNTERNET KULLANIMINA YÖNELİK ÖZ YETERLİK İNANÇLARI

*Murat TUNCER**
*Aytaç ÖZÜT***

ÖZET

Bu araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının eğitsel internet kullanımına yönelik öz yeterlik inançları araştırılmıştır. Araştırma Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi sınıf öğretmenliği programında öğrenim gören 183 öğretmen adayı üzerinde yürütülmüştür. Araştırmada veri toplama aracı olarak eğitsel internet kullanım öz yeterlik ölçeği kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde Bağımsız gruplar t testi, Mann Whitney U testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre, sınıf öğretmeni adaylarının eğitsel internet kullanımına yönelik öz yeterlik algıları arasında cinsiyet ve kişisel bilgisayara sahip olma durumu açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bunun yanında sınıf öğretmeni adaylarının eğitsel internet kullanımına yönelik öz yeterlik algıları arasında öğrenim türü, internet kullanma süresi, öğrenim görülen sınıf ve internete bağlanma ortamına göre anlamlı fark bulunmuştur. Araştırma kapsamında ayrıca öğrenim düzeyinin arttıkça interneti eğitim amaçlı kullanmaya yönelik öz yeterlik inancının da arttığı gözlenmiştir. Öğretmenlerin teknolojiyi etkili kullanabilmeleri için öğretmen yetiştiren kurumlardaki bilgi ve iletişim teknolojileri temelli derslerin yeniden düzenlenmesi ve bu derslerde öğretmenlerin teknolojiyi öğretimde kullanmalarına olanak sağlayacak uygulamalı bir eğitim anlayışının oluşturulması önerilmektedir. Bunun yanında öğretmen yetiştiren kurumlardaki teknolojik altyapının iyileştirilmesinin de öğretmen adaylarının bilgisayar ve internet becerilerinin gelişmesine, teknolojiye yönelik olumlu tutum kazanmalarına olanak sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eğitsel internet kullanımı, öz yeterlik, sınıf öğretmeni adayları, internet.

SELF-EFFICACY PERCEPTION OF PRESERVICE CLASS TEACHERS TO EDUCATIONAL INTERNET USAGE

ABSTRACT

In this research, self-efficacy of preservice class teachers to educational internet usage has been investigated. Research was made on 183 preservice teachers who study Primary School Teaching in Faculty of Education in Fırat University. In the research, self-efficacy scale of educational internet usage has been used as data collection

* Yrd. Doç. Dr., Fırat Ü. Eğt. Fak. Eğitim Bilimleri Böl. El-mek: tunmurat@gmail.com

** Fırat Ü. Eğt. Bil. Ens. Yüksek Lisans Öğrencisi. El-mek: aytacozut@hotmail.com

tool. In the conclusion of the research, independent samples t test, Mann Whitney U test and one-way analysis of variance were used. According to the research findings, there is no significant difference among the self-efficacy perceptions of preservice class teachers to educational internet usage in terms of sex or having a personal computer. Besides this, among the perceptions of self-efficacy of preservice class teachers, it has been found that there is a significant difference according to the type of education, the classroom, the duration of internet usage and the place in which they enter the internet. Under the research, it has also been observed that the self-efficacy perception to the usage of internet for learning increases accordingly with the level of education. In order for teachers to use technology efficiently, it is suggested that courses which are based on technology and knowledge to be reorganized and a practical understanding of education which will provide teachers use technology in teaching be formed. Besides, reformation of the technological basis in the institutions which raise teachers is thought to provide preservice teachers to get a positive attitude towards technology and help their computer and internet skills improve.

Keywords: Usage of educational internet, self-efficacy, preservice class teacher, internet.

Giriş

Son yıllarda eğitim araştırmalarında araştırmacıların hissettikleri problem durumunu tanımlarken bilgi ve iletişim teknolojilerini sıklıkla vurguladıkları görülmektedir. Bilgisayar ve internetin eğitime katkısı, öğrenen ve öğretenlerin bu teknolojilere yönelik tutum ve yeterli inançları, öğrenmeyi daha kalıcı ve işlevsel kılma adına hazırlanmış öğretim yazılımı ve yaklaşımlarının öğrenmeye etkisi ve öğrenme nesnelere gibi oldukça geniş bir yelpazede yapılan araştırmalar ile teknolojinin eğitimdeki yeri tartışılmaya çalışılmaktadır. Geçmişte daha çok teknolojinin eğitime nasıl adapte edileceği tartışılırken, son yıllarda teknolojiyle öğrenme ve öğretmede öğrenen ve öğreten psikolojik özelliklerine yönelik bir ilgi kaymasının olduğunu görülmektedir. Bu durumun ortaya çıkmasının nedeni olarak teknoloji destekli öğrenme-öğretme yaklaşımlarının başarısının öğrenen ve öğreten psikolojik özellikleri ile ilişkili olduğu gibi geçmişte yeterince dikkate alınmayan bir algının oluşmaya başlaması gösterilebilir.

Teknoloji oldukça genel bir kavram olmakla birlikte eğitim sektörü açısından teknoloji çoğunlukla bilgisayar ve internet olarak algılanmaktadır. Bu nedendir ki eğitim araştırmacılarının eğitimde teknoloji olgusunu açıklamak amacıyla araştırma konularını bilgisayar ve internet etrafında yapılandıkları görülmektedir. Eğitim araştırmacılarına göre kullanılan farklı teknolojilerin temel amacı öğretmeyi kolaylaştırmak ve öğrenmeyi arttırmak olmalıdır (Teo ve Lee'den (2010) akt. Tarman ve Baytak, 2011). Bu nedenle bu teknolojilerin eğitim alanında varlığını korumaları bu iki faydayı sağlamaları ile mümkündür. Günümüzde öğrenen merkezli anlayışın hâkim olması bu teknolojilerin kullanılabilirliğine katkı yapmakta, bu teknolojiler öğrenenlerin öğrenme sürecine aktif olarak katılmalarına, öğretenlerin ise öğretim materyalleri geliştirmelerine, öğretimlerinde öğrenci ilgi ve dikkatini çekmelerine olanak sağlamaktadır (Özerbaş, 2010).

İnternet teknolojisinin öğrenenler açısından oldukça faydalı bulunduğu söylenebilir. Polat ve Güzel (2011), özellikle üniversite öğrencilerinin interneti bir eğitim aracı olarak kullanmalarının kaçınılmaz olduğu görüşündedirler. Nitekim öğrencilerin interneti bilgi edinmede başlıca ya da

Turkish Studies

birincil kaynak olarak gördükleri Tuncer, Yılmaz ve Tan (2011) ile Tuncer ve Kaysi'nin (2011) araştırma bulgularına yansımıştır. İnternet teknolojisinin yaygınlaşmasıyla kitap ve kütüphane yoluyla bilgi edinme eğilimi de giderek zayıflamaktadır. Yalçınalp ve Aşkar'a göre (2003) belirli koşullar sağlandığında öğrenciler interneti kütüphaneye ve diğer kaynaklara tercih etmektedirler. Usta, Bozdoğan ve Yıldırım (2007) araştırmalarında öğrencilerin yaklaşık yarısının bilgisayar kullanmaya üniversite yıllarında başladığını ve yaklaşık üçte ikisinin de interneti eğitim amaçlı olarak kullandığını aktarmışlardır. Bu bulgulara dayanarak öğrenenlerin interneti bilgi edinme kaynağı olarak benimsediklerini söyleyebiliriz.

Günümüzde öğrenenlerin yanı sıra öğretmenlerin de internette sıklıkla yararlandıkları bilinmektedir. Öğretmenlerin eğitim-öğretim faaliyetlerinde teknolojiyi kullanmaları durumunda meslekleriyle ilgili pek çok konuda daha verimli olabilecekleri düşünülmektedir. Bu duruma örnek olarak Bülbül'ün (1997) "*öğretmenler katalog taramalarıyla uğraşmak yerine birkaç kelimeyi internet ortamında tarama motorlarından girerek istedikleri bilgiye hızlı bir biçimde ulaşabilirler*" görüşü gösterilebilir. Keeler'dan (1996) aktaran Demirci ve diğerleri (2007) teknolojinin kullanıldığı sınıflarda öğretmenin de öğrencilerle birlikte öğrenen ve araştıran konumuna geldiğini ve bu sayede verimli bir öğrenme ortamı oluştuğunu belirtmektedir. Üretilen bilginin yaygınlaşması ve paylaşımını sağlayacak en önemli teknolojik aracın internet olduğunu belirten Oral (2004), eğitim yoluyla interneti etkili kullanma düzeyinin artırılmasında öğretmenlerin büyük rolünün olduğu görüşündedir. Özdemir (2008) bu duruma öğretmen adayları açısından yaklaşarak öğretmen adaylarının bilgi, beceri ve deneyim bakımından kendilerini algılama biçiminin meslek yaşamları boyunca etkili öğretim hizmeti vermelerinde ve karşılaştıkları pedagojik zorluklarla baş edebilmelerinde önemli olduğunu vurgulamıştır. Öğretmenlerin bilgi ve iletişim teknolojilerine yönelik tutumlarının olumlu ve öz yeterlik algılarının yüksek olması onların mesleklerini daha verimli ve güdülenmiş biçimde yürütmelerine imkân tanıyacaktır.

Öz yeterlik kavramı alan yazınında genellikle Bandura'nın (1977) "*bireyin belli bir performansı göstermek için gerekli etkinlikleri düzenleyip başarılı bir biçimde gerçekleştirme kapasitesi hakkında kendine ilişkin yargısı*" tanımıyla açıklanmaktadır. Snyder ve Lopez (2002: 278) ise, öz yeterliğin gözlenen, algılanan bir beceri olmadığını, buna karşın bireyin belli şartlar altında becerileri ile "Ne yapabilirim?" sorusuna verdiği cevap olduğu görüşündedirler. Çetin' göre (2008) öz yeterlik algısı bilişsel süreçleri, duyguları ve insanın kendisinin kontrol edebildiği davranışları içermektedir. Kinzie, Delcourt ve Powers (1994) öz yeterliğin bireyin çaba ve sebat gerektiren belirli bir görevi yerine getirmede ihtiyaç duyduğu özgüven olarak ifade etmiştir. Bazı araştırmalarda ise öz yeterlik algısı ile performans arasında ilişki kurulmuş, öz yeterliği güçlü olan bireylerin zor bir görevle karşı karşıya kaldıklarında bu durumdan kaçmak yerine üstesinden gelinmesi gereken bir iş olarak yaklaştıkları (Bıkmaz, 2004; Aşkar ve Umay, 2001) ifade edilmiştir. Benzer bir görüş Schunk (2000:109) tarafından dile getirilmiş, öz yeterliği düşük olan öğrencilerin öğrenme durumundan veya görevinden kendilerini alı koyacakları belirtilmiştir. Akkoyunlu ve Orhan (2003) öz yeterliğin doğru ya da yanlış yapma davranışlarını etkilediğini ve sorunlarla başa çıkmadaki ısrar düzeyi ile ilişkili olduğunu ifade etmektedirler. Yi ve Hwang'a göre (2003) insan davranışlarının tanımlanmasında öz yeterlik önemli bir veridir. Öz yeterliğe ilişkin bütün bu görüşlerden öz yeterliğin bir işte gerek duyulan performansı etkilediğini, karşılaşılan zorlukların aşılması noktasında önemli olduğunu ve dışsal unsurlardan çok içsel süreçlerle yakından ilişkili olduğunu söyleyebiliriz. Bu açılarıdan bakıldığında öğretmenlerin öz yeterlik inançlarının onların mesleki başarı düzeyleri ile ilişkilendirilmesi kaçınılmaz bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

Öğretmen öz yeterlik inancı eğitim sürecinde dikkate alınması gereken bir konudur (Tuncer ve Tanaş, 2011). Geleceğin öğretmenleri olarak yetiştirilen ve lisans düzeyinde öğrenim gören öğretmen adaylarının da belirli kişisel ve mesleki niteliklere sahip olmaları gerekir. Bunlardan birisi de öğretmenlik yapabilmeye yönelik kendi donanımlarına ilişkin algılarıdır (Berkant ve

Turkish Studies

Tuncer, 2010). Öz yeterlik algısı da bu kapsamda değerlendirilebilir. Aston, (1984) öğretmen öz yeterlik inancını “*öğretmenlerin, öğrencilerin performanslarını etkileme kapasiteleri veya görevlerini başarılı bir şekilde yerine getirebilmek için gerekli davranışları gösterebilmeye inançları*” olarak tanımlamaktadır. Enochs ve Riggs’e göre (1990) öğretmen öz yeterlik inancının bilinmesi eğitim alanında öğretmen davranışını anlama ve geliştirmede oldukça önemlidir. Bandura’nın öz yeterlik teorisinde yeterliği öğrenmenin ilk yılları ile ilişkilendirmesi ve öğretimin ilk yıllarında öğretmen yeterliğinin uzun süreli gelişiminde kritik bir öneminin olduğunu belirtmesi dikkat çekicidir (Woolfolk, Hoy ve Spero (2005)’den akt. Cerit, 2010). Yalçın da (2011) öz yeterlik inancı oluştuktan sonra değişiminin güç olduğunu ifade ederek öğretmen adaylarının öz yeterlik düzeylerinin belirlenmesinin önemini vurgulamıştır. Öğretmen öz yeterlik inancı üzerine yapılmış diğer araştırmalara Berkant ve Efendioğlu, (2010), Çalışkan, Sezgin ve Özcan, (2010), Saracaloğlu ve Yenice, (2009), Koparan, Şahin ve Kuter, (2010) ve Berkant ve Tuncer (2010) örnek olarak gösterilebilir.

Öğretmenlerin teknolojik gelişmeleri takip etmeleri ve öğretim esnasında kullanmaları oldukça önemlidir. Uşun (2004:41) eğitimde bilgisayarların kullanılmasıyla geleneksel öğretime oranla %20-%40 arasında öğrenme zamanı tasarrufunun sağlanacağını, öğrenci başarı ve motivasyonunun olumlu yönde etkileneceğini iddia etmektedir. Bunun yanında görsel açıdan desteklenmiş öğretim ile öğrenci ilgi ve dikkatini canlı tutulacağı, öğrenmenin somutlaştırılacağı ve bilgilerin düzenli bir biçimde sunulmasına yardımcı olunacağı gibi oldukça önemli eğitimsel faydalar elde edileceği düşünülmektedir (Yanpar, 2006:111; Akpınar, 2005:61). Bu faydaların elde edilebilmesinde öğretmenlerin bilgi ve iletişim teknolojilerini etkili kullanım düzeylerinin artırılması önemli görülmektedir. Usta, Bozdoğan ve Yıldırım (2007) öğretmenlerin öğretim amaçlı internet kullanımını geniş doküman, animasyon, deney ve yenilikleri öğrencilerine aktarma ve öğrencilerinin dünya çapında oluşturulmuş bu bilgi ağından yararlanmaları gibi iki boyutta yararlı görmektedirler. Bu noktada öğretmenlerin bilgi ve iletişim teknolojileri açısından durumunun ne olduğu sorusu akla gelmektedir. Dahası öğretmenlerin bu teknolojileri eğitim amaçlarına dönük olarak kullanıp kullanmadıkları, karşılaştıkları sorunların neler olduğu ve kendilerine ilişkin algı düzeylerinin nasıl olduğu gibi bir dizi açıklığa kavuşturulması gereken durum söz konusudur. Bu araştırma belirtilen bu problem durumunun bir kesiti olarak nitelenebilecek sınıf öğretmeni adaylarının interneti eğitsel amaçlı kullanım öz yeterlikleriyle sınırlı tutulmuştur. Bu araştırma ile öğretmen adaylarının teknolojiden eğitsel amaçlı yararlanıp yararlanmadıkları gibi öğretmen yetiştirme sistemine çeşitli dönütlerin verilebileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı sınıf öğretmeni adaylarının eğitsel internet kullanımına yönelik öz yeterlik inançlarının değerlendirilmesidir. Bu genel amaç doğrultusunda sınıf öğretmeni adaylarının eğitsel internet kullanımına yönelik öz yeterlik inançlarının,

- Cinsiyetlerine,
- Öğrenim Türlerine,
- Kişisel Bilgisayar Durumuna,
- İnternet Kullanma Sürelerine,
- Öğrenim Gördükleri Sınıfa,
- İnternete bağlanma ortamlarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/2 Spring 2012

YÖNTEM

Araştırma tarama modeline göre yürütülmüştür. Karasar'ın da (2009:76) ifade ettiği gibi tarama modelinde geçmişte ya da halen var olan durumları betimleme amacı güdülmektedir. Tarama modellerine diğer araştırma modellerinden farklı olarak daha büyük örneklemelerde başvurulmaktadır (Büyüköztürk vd., 2008:177).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın örneklemini 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği bölümünde öğrenim gören 183 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Örneklemi oluşturan öğretmen adaylarının 78'i kız (%42.6), 105'i erkek (%57.4); 98'i 2.sınıfta (%53.6), 50'si 3.sınıfta (%27.3) ve 35'i 4.sınıfta (%19.1) öğrenim görmekte; 113'ü birinci öğretim (%67.7), 70'i ikinci öğretim öğrencisidir. Ayrıca bu öğretmen adaylarının 44'ü (%24.0) 1-3 yıl, 69'u (%37.7) 4-6 yıl ve 70'i (%38.3) 7 ve daha fazla yıl internet kullanıcı oldukları ifade etmişlerdir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada Şahin (2009) tarafından geliştirilen "Eğitsel İnternet Kullanım Öz yeterlik İnancı Ölçeği" kullanılmıştır. Bunun yanında örneklemini oluşturan sınıf öğretmenlerinin cinsiyet, sınıf, öğrenim türü gibi özelliklerini belirlemeye yönelik kişisel bilgi formu uygulanmıştır. Eğitsel internet kullanım öz yeterlik inancı ölçeği 5'li likert tipinde 28 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik analizleri Şahin (2009) tarafından yapılmış ve Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0.96 olarak bulunmuştur. Bu araştırmada ise ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0.97 olarak hesaplanmıştır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 28 ve en yüksek puan 140'tır. Ölçek puanlarının yüksek olması öğrencilerin interneti eğitsel olarak kullanmada kendilerini daha yeterli gördüklerinin bir göstergesi olarak yorumlanmaktadır.

Verilerin Çözümlemesi

Ölçek uygulaması ile elde edilen sınıf öğretmenlerinin eğitsel internet kullanımına yönelik öz yeterlik inançları çeşitli değişkenlere göre karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmalarda dağılımın homojen olup olmadığı Levene testi ile test edilmiştir. Verilerin çözümlemesinde bağımsız gruplar t testi, Mann Whitney U testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Tek yönlü varyans analizi ile yapılan karşılaştırmalarda hangi gruplar arasında anlamlı fark olduğu Tukey HSD testine göre bulunmuştur.

BULGULAR

Bu bölümde sınıf öğretmeni adaylarının eğitsel internet kullanımına ilişkin öz yeterlik inançlarının bazı değişkenlere göre anlamlı fark gösterip göstermediği incelenmiştir. Bu değişkenlerden biri olan cinsiyet değişkenine göre eğitsel internet kullanımına yönelik öz yeterlik inançlarının anlamlı fark gösterip göstermediği bağımsız gruplar t testine göre karşılaştırılmış, test sonuçları tablo 1'de özetlenmiştir.

Tablo 1: Eğitsel İnternet Kullanımına İlişkin Öz yeterlik İnancının Cinsiyete Göre t-testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	ss	sd	t	p
Kız	78	98,41	23,60	181	,650	,517
Erkek	105	96,05	25,37			

Tablo 1'de sınıf öğretmeni adaylarının eğitsel internet kullanımına yönelik öz yeterlik inançlarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir [t(181)=0.650, p>.05].

Turkish Studies

Sınıf öğretmeni adaylarının eğitsel internet kullanımına yönelik öz yeterlik inançlarının araştırma kapsamında test edilen bir diğer değişken olan öğrenim türüne göre anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı yine bağımsız gruplar t testine göre karşılaştırılmıştır. Bu analize yönelik sonuçlar tablo 2’de görülmektedir.

Tablo 2: Eğitsel İnternet Kullanımına İlişkin Öz yeterlik İnancının Öğrenim Türüne Göre t-testi Sonuçları

Öğrenim Türü	N	\bar{X}	ss	sd	t	p
I. Öğretim	113	100,98	22,75	181	2,561	,011
II.Öğretim	70	91,64	25,82			

Cinsiyet değişkeninin aksine sınıf öğretmeni adaylarının eğitsel internet kullanımına yönelik öz yeterlik inançlarının öğrenim türüne göre anlamlı bir farklılık gösterdiği tablo 2’deki sonuçlardan anlaşılmaktadır. Tablodaki sonuçlardan bu farklılığın I. öğretimde öğrenim gören sınıf öğretmeni adayları lehine olduğu görülmüştür [$t(181)=2.561$, $p<.05$].

Öğretmen adaylarının eğitsel internet kullanımına yönelik öz yeterlik inançlarının kişisel bilgisayara sahip olup olmamaya göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği Mann Whitney U testi ile araştırılmış ve tablo 3’teki sonuçlara ulaşılmıştır.

Tablo 3: Eğitsel İnternet Kullanımına İlişkin Öz yeterlik İnancının Kişisel Bilgisayar Durumuna Göre t-testi Sonuçları

Kişisel Bilgisayar	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Var	18	77,31	1391,50	705,500	,070
Yok	107	60,59	6483,50		

Tablo 3’de görüldüğü gibi öğretmen adaylarının kişisel bilgisayarlarının olması eğitsel internet kullanımına yönelik öz yeterlik inançlarını etkilememektedir, $U=705.500$, $p>.05$.

İnternet kullanım süresinin eğitsel internet kullanımına yönelik öz yeterlik inançları üzerinde etkili olup olmadığı ise tek yönlü varyans analizi (Anova) ile belirlenmeye çalışılmıştır. Bu duruma yönelik analiz sonuçları tablo 4’te görülmektedir.

Tablo 4: Eğitsel İnternet Kullanımına İlişkin Öz yeterlik İnancının İnternet Kullanım Süresine Göre Anova Analizi Sonuçları

İnt. Kul.Sür.	N	\bar{X}	Vary. Kaynağı	Kar. Top.	sd	Kar. Ort.	F	p	fark
1-3 Yıl	44	81.68	G.arası	17932.14	2	8966.071	17.963	.00*	1-2
4-6 Yıl	69	97.26	G.içi	89844.12	180	499.134			1-3
7 Yıl ve daha fazla	70	107.44	Toplam	107776.26	182				
Top.	183	97.40							

Sınıf öğretmeni adaylarının eğitsel internet kullanımına yönelik öz yeterlik inançlarının internet kullanım süresine göre anlamlı bir fark gösterdiği tablo 4'ten anlaşılmaktadır [F(2,180)=17.963, p<.05]. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için Tukey HSD testi yapılmıştır. Tukey HSD testine göre bu fark, 1-3 yıl arası internet kullananlar (\bar{X} =81,68) ile 4-6 yıl arası internet kullananlar (\bar{X} =97,26) ve 7 yıl ve daha fazla süredir internet kullananlar (\bar{X} =107,44) arasındadır. Tablodaki verilere dayalı olarak internet kullanma süresi arttıkça interneti eğitim amaçlı kullanmaya yönelik öz yeterlik inancının da arttığı söylenebilir.

Öğretmen adaylarının eğitsel internet kullanımına yönelik öz yeterlik inançlarının öğrenim gördükleri sınıf açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği yine anova testi ile bulunmaya çalışılmıştır. Bu duruma yönelik sonuçlar tablo 5'de özetlenmiştir.

Tablo 5: Eğitsel İnternet Kullanımına İlişkin Öz yeterlik İnancının Öğrenim Görülen Sınıfa Göre Anova Analizi Sonuçları

Sınıf	N	\bar{X}	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p	Anlamlı fark
2	98	87,69	Gruplararası	20398,980	2	10199,490	21,011	,00*	1-2
3	50	106,62	Gruplarıçi	87377,282	180	485,429			1-3
4	35	111,45	Toplam	107776,262	182				
Toplam	183	97,40							

Öğretmen adaylarının eğitsel internet kullanımına yönelik öz yeterlik inançlarının öğrenim gördükleri sınıfa göre anlamlı bir fark gösterdiği tablo 5'te görülmektedir[F(2,180)=21.011, p<.05]. Tukey HSD testine göre bu fark, ikinci sınıfta öğrenim gören öğretmen adayları ile (\bar{X} =87,69) ile üçüncü sınıfta öğrenim göre öğretmen adayları (\bar{X} =106,62) ve dördüncü sınıfta öğrenim gören öğretmen adayları (\bar{X} =111,45) arasındadır. Öğrenim düzeyi arttıkça interneti eğitim amaçlı kullanmaya yönelik öz yeterlik inancının da arttığı görülmektedir.

Son olarak Öğretmen adaylarının eğitsel internet kullanımına yönelik öz yeterlik inançlarının internete bağlanma ortamı açısından durumu araştırılmış, bu boyuta yönelik anova analizi sonuçları tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6: Eğitsel İnternet Kullanımına İlişkin Öz yeterlik İnancının İnternete Bağlanma Ortamına Göre Anova Analizi Sonuçları

İnt.Bağ. Ortamı	N	\bar{X}	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p	Anlamlı fark
Ev	69	91,55	Gruplararası	6267,222	3	2089,074	3,684	,013*	1-3
Okul	48	95,72	Gruplariçi	101509,040	179	567,090			1-4
İnt. K.	29	102,79	Toplam	107776,262	182				2-4
Hepsi	37	106,29							
Toplam	183	97,40							

Bu boyut açısından da anlamlı fark bulunmuş [$F(3,179)=3.684$, $p<.05$], bu farkın evden internete bağlanan öğretmen adayları ($\bar{X}=91,55$) ile internet kafelerden ($\bar{X}=102,79$) ve bütün ortamlardan (Ev, Okul ve İnternet Kafe) ($\bar{X}=106,29$) internete bağlanan öğretmen adayları ve Okuldan internete bağlanan öğretmen adayları ($\bar{X}=95,72$) ile bütün ortamlardan (Ev, Okul ve İnternet Kafe) ($\bar{X}=106,29$) internete bağlanan öğretmen adayları arasında olduğu görülmektedir.

Tartışma ve Öneriler

Bu araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının eğitsel internet kullanımına yönelik öz yeterlik inançlarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmada eğitsel internet kullanımına yönelik öğretmen adayları öz yeterlik inançları açısından çeşitli değişkenlere göre yapılan karşılaştırmalarda önemli bulgulara ulaşılmıştır. Bu bulguları şu şekilde özetlenebilir:

- Sınıf öğretmeni adaylarının eğitsel internet kullanımına yönelik öz yeterlik algıları arasında cinsiyet ve kişisel bilgisayara sahip olma durumu açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır.
- Sınıf öğretmeni adaylarının eğitsel internet kullanımına yönelik öz yeterlik algıları arasında öğrenim türü, internet kullanma süresi, öğrenim görülen sınıf ve internete bağlanma ortamına göre anlamlı fark bulunmuştur.
- Öğrenim düzeyi arttıkça interneti eğitim amaçlı kullanmaya yönelik öz yeterlik inancının da arttığı gözlenmiştir.
- İnternet kullanım süresinin artması interneti eğitim amaçlı kullanmaya yönelik öz yeterlik inancını da arttırmaktadır.

Öğretmen adaylarının eğitsel internet kullanım öz yeterlik inançları üzerine alan yazında iki araştırmanın yapıldığı görülmüştür. Bu araştırmalardan Kılıç ve Coşkun (2010) öğretmen adaylarının eğitsel internet kullanımına yönelik öz yeterlik inançları arasında bilgisayar kullanma becerilerine göre anlamlı fark bulunurken, cinsiyet, bölüm, internet erişim durumu, akademik başarı algısı, gelir düzeyi ve kariyer planı varlığına göre anlamlı bir fark bulamamıştır. Bir diğer araştırma Yenilmez vd. (2011) tarafından yapılmıştır. Bu araştırmada eğitsel internet kullanımına yönelik öz yeterlik inançlarının cinsiyet, bilgisayar dersi başarısı, kişisel bilgisayarı olma durumu ve internet kullanma sıklığı açılarından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Araştırma bulgularına göre eğitsel internet kullanım öz yeterlik algıları cinsiyet, kişisel bilgisayara sahip olma durumu, Bilgisayar dersi başarısı ve internet kullanım süresine göre anlamlı biçimde farklılaşmaktadır.

Araştırma bulgularının cinsiyet değişkeni açısından Kılıç ve Coşkun'un (2010) araştırması ile örtüştüğü, Yenilmez vd. (2011) tarafından yapılan araştırma ile ayrıştığı görülmüştür. Yenilmez

v.d. (2011) tarafından yapılan araştırmada cinsiyet değişkeni açısından tespit edilen anlamlı farkın erkek öğrenciler lehine olduğu belirtilmiştir. Diğer taraftan Akın ve Baştuğ (2005) erkek öğrencilerin internet ve bilgisayar kullanım sıklığının kız öğrencilere göre daha yüksek olduğunu, ancak kız öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına oranla teknolojiyi eğitim-öğretim faaliyetlerinde daha çok kullandıklarını tespit etmiştir. Bu araştırma bulgusuna göre interneti kullanma sıklığı eğitim-öğretim faaliyetlerinde teknoloji kullanımına etki etmemektedir. Oysaki yapılan araştırma ve Yenilmez v.d. (2011) tarafından yapılan araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının eğitsel internet kullanımına yönelik öz yeterlik algıları arasında internet kullanma süresine göre anlamlı fark bulunduğu ve internet kullanım süresinin artmasıyla interneti eğitim amaçlı kullanmaya yönelik öz yeterlik inancını da arttığı görülmüştür. Bu bulguyu destekler bir başka araştırma Doğruer, Meneviş ve Eyyam (2010) tarafından yapılmış ve interneti kullanım sıklığı ile internet yönelik tutum arasında yüksek düzeyde ilişki bulunmuştur. İnternete yönelik tutumun olumlu olması öğrenen ve öğretmenlerin internette bilgi edinme amacıyla daha sık yararlanacakları ya da interneti bilgi edinme amacına yönelik olarak korkmadıkları, endişeye kapılmadıkları bir veri kaynağı olarak görecekları gibi bir algının gelişmesine yardımcı olabilir. Buna karşın alan yazınında internete yönelik olumlu tutumun internetin eğitim amaçlı kullanımına yönelik olumlu bir algının oluşmasında etkili olmadığını belirten araştırmalara da (Oral, 2008; Torkzadeh ve Van Dyke'dan (2002) akt. Erdemir, Bakırcı ve Eyduran, 2009) rastlanmaktadır. Yapılan bu araştırmalar arasındaki bulgu farklarının çalışılan örneklemden kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir.

İnternetin eğitim amaçlı kullanılıp kullanılmadığı ya da ne ölçüde eğitim amaçlarına dönük olarak kullanıldığının tespit edilmesini amaçlayan çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırmalardan biri Tuncer ve Kaysi (2011) tarafından internet kafeler üzerinde yapılmış ve internet kafelerin eğitim amaçlı değil, oyun ve sosyal paylaşım amaçlı kullanıldığı görülmüştür. Karadağ, Yılmaz ve Aktay'a göre (2006) ise ilköğretim öğrencilerinin %39,3'ü interneti bilgiye ulaşma, haberleşme ve oyun amacıyla kullanmaktadır. İngiltere'de yapılan bir araştırmayı aktaran Taşpınar ve Gümüş (2004) İngiliz çocuklarının %75'i ödevlerini yaparken internette yararlandıklarını ifade etmişlerdir. Yaylacı da (2000) internetin okullarda bir türlü eğitim amaçlı kullanımına geçilemediğini vurgulamıştır. Araştırma örneklemini öğretmen adaylarından oluşturan Karaman (2010) ise öğretmen adaylarının interneti en çok bilgiye erişim amacıyla kullandıkları görüşündedir. Bütün bu araştırma bulguları birlikte ele alındığında internetin eğitim amacına dönük olarak kullanımının henüz istenilen düzeyde olmadığı söylenebilir. Bu problemin öğretmen adayları açısından aşılmasında Erdemir, Bakırcı ve Eyduran (2009) öğretmen eğitiminde bilgisayar ve teknoloji kullanımı gerektiren derslere daha fazla ağırlık verilmesini önermişlerdir. Bahar, Uludağ ve Kaplan (2009) öğretmenleri ilköğretim düzeyindeki temel internet ve bilgisayar becerilerinin kazandırılması ve geliştirilmesinde birinci dereceden sorumlu kişiler olarak göstermişlerdir.

İnternet eğitim ve öğretim faaliyetleri açısından doğru planlandığında oldukça yararlı olabilen bir veri kaynağıdır. İnternet bilgiye ulaşma ve bilgiyi ulaştırma anlamında işlevsel bir kaynak kimliğini kazanmıştır. Bu kaynaktan öğretmen ve öğrenenlerin yararlanma durumlarının yine eğitim-öğretim faaliyetleri ile sağlanabileceği düşünülmektedir. Öğretmenlerin sınıf içinde teknolojiyi yerinde ve yararlı şekilde kullanmalarını öğrencilerin de bu teknolojilerden yararlanmalarını teşvik edebilir. Öğretmenlerin teknolojiyi etkili kullanabilmeleri için öğretmen yetiştiren kurumlardaki bilgi ve iletişim teknolojileri temelli derslerin yeniden düzenlenmesi ve bu derslerde öğretmenlerin teknolojiyi öğretimde kullanmalarına olanak sağlayacak uygulamalı bir eğitim anlayışının oluşturulması gerekmektedir. Bunun yanında öğretmen yetiştiren kurumlardaki teknolojik altyapının iyileştirilmesi de öğretmen adaylarının bilgisayar ve internet becerilerini

Turkish Studies

geliştirecek, teknolojiye yönelik olumlu tutum kazandıracak ve onların öz yeterlik algılarının olumlu yönde gelişmesine katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- AKIN, M. ve BAŞTUĞ, A. (2005). Erzincan eğitim fakültesi ilköğretim bölümü sınıf öğretmenliği anabilim dalı öğrencilerinin bilgisayar ve internet teknolojilerinden yararlanma düzeylerini belirlemeye yönelik bir ön araştırma. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 7, Sayı 1, 47-58.
- AKKOYUNLU, B. ve ORHAN, F. (2003). Bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi (böte) bölümü öğrencilerinin bilgisayar kullanma öz yeterlik inancı ile demografik özellikleri arasındaki ilişki. *The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET*, Volume 2, Issue 3, Article 11, 86-93.
- AKPINAR, Y. (2005). Bilgisayar Destekli Eğitimde Uygulamalar. Ankara: Anı Yayıncılık
- ASTON, P., T. (1984). Teacher efficacy: a motivational paradigm for effective teacher education. *Journal of Teacher Education*, 35 (5), 28-32.
- AŞKAR, P. ve UYAY, A. (2001). İlköğretim matematik öğretmenliği öğrencilerinin bilgisayarla ilgili özyeterlik algısı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 1-8.
- BAHAR, H. H., ULUDAĞ, E. ve KAPLAN, K. (2009). İlköğretim öğretmenlerinin bilgisayar ve internet tutumlarının incelenmesi (Kars ili örneği). *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 67-83.
- BANDURA, A. (1977). Self-efficacy: toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84, 191-215.
- BERKANT, H. G. ve TUNCER, M. (2010). Öğretmen adaylarının fen ve teknoloji öğretimi özyeterlik inançlarının ve öğrenme stillerinin değerlendirilmesi. *Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumu II*, 16-18 Mayıs 2010 – Hacettepe Üniversitesi, Beytepe-ANKARA
- BERKANT, H. G. ve EFENDİOĞLU, A. (2010). Sınıf öğretmenliği bölümü öğrencilerinin bilgisayarla ilgili öz-yeterlik algıları ve bilgisayar destekli eğitim yapmaya ilişkin tutumları. 9. *Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu*, 20 -22 Mayıs 2010, Elazığ, S. 951-955.
- BIKMAZ, H. F. (2004). Sınıf öğretmenlerinin fen öğretiminde öz yeterlilik inancı" ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı:161. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/161/bikmaz.htm>
- BÜLBÜL, H. İ. (1997). Yeni bir eğitim ortamı olarak İnternet. *Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 5, 21-28.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). Bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi.
- CERİT, Y. (2010). Öğretmen ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması ve sınıf öğretmeni adaylarının öz-yeterlik inançları. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 6(1), 68-85.

- ÇALIŞKAN, S., SELÇUK, G., S. ve ÖZCAN, Ö. (2010). Fizik öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançları: cinsiyet, sınıf düzeyi ve akademik başarının etkileri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(2), 449-466.
- ÇETİN, B. (2008). Marmara üniversitesi sınıf öğretmeni adaylarının bilgisayarla ilgili özyeterlik algılarının incelenmesi. *D.Ü.Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 101-114.
- DEMİRCİ, A., TAŞ, H. İ. ve ÖZEL, A. (2007). Türkiye’de ortaöğretim coğrafya derslerinde teknoloji kullanımı. *Marmara Coğrafya Dergisi*, Sayı:15, 37-54.
- DOĞRUER, N., MENEVIŞ, İ. ve EYYAM, R. (2010). Öğretmen adaylarının internet kullanımı. International Conference on New Trends in Education and Their Implications, 11-13 November ANTALYA-TURKEY.
- ERDEMİR, N. BAKIRCI, H. ve EYDURAN, E. (2009). Öğretmen adaylarının teknolojiyi kullanabilme özgüvenlerinin tespiti. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, Yıl 6, Sayı 3, 99-108.
- ENOCHS, L. G. ve RIGGS, I. M. (1990). Further development of an elementary science teaching efficacy belief instrument. A preservice elementary scale. *School Science and Mathematics*, 90(8), 694-706.
- KARADAĞ, R., YILMAZ, F. ve AKTAY, S. (2006). Türkiye de İnternet Kafeler ve İlköğretim. XI. Türkiye’de İnternet Konferansı,2-23 Aralık, TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi.
- KARAMAN, M. K. (2010). Öğretmen adaylarının TV ve İnternet teknolojilerini kullanma amaç ve beklentilerinin medya okuryazarlığı bağlamında değerlendirilmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 51-62.
- KARASAR, N. (2009). Bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- KILIÇ, H. ve COŞKUN, Y., D. (2010). Öğretmen adaylarının eğitsel amaçlı internet kullanım öz-yeterlik inanç düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. 19. Eğitim Bilimleri Kurultayı, 16-18 Eylül 2010 Uluslar arası Kıbrıs Doğu Akdeniz Üniversitesi, Lefkoşa-KKTC.
- KINZIE, M. B., DELCOURT, M. A. B. ve POWERS, S. M. (1994). Computer technologies: Attitudes and self-efficacy across undergraduate disciplines. *Research and Higher Education*, 35, 745-768.
- KOPARAN, Ş., ŞAHİN, E. ve KUTER, F. (2010). A comparison on of self-efficacy perception and social physical anxiety levels of teacher candidates at physical education department. *Procedia Social And Behavioral Sciences*, 2, 3932-3937.
- ORAL, B. (2008). The evaluation of the student teachers’ attitudes toward Internet and democracy. *Computer and Education*, 50, 437-445.
- ORAL, B. (2004). Öğretmen adaylarının internet kullanım durumları. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz 2004 İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, MALATYA:
- ÖZDEMİR, S. M. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretim sürecine ilişkin öz-yeterlik inançlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, sayı 54, 277-306.
- ÖZERBAŞ, M., A. (2010). Öğretmen adaylarının internet kullanım amaçlarının belirlenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl 14, Sayı 2, 77-93.

- POLAT, H. ve Güzel, E. (2011). Üniversite öğrencilerinin bilgisayar ve internet kullanımına yönelik tutumları. 5th International Computer&Instructional Technologies Symposium, 22-24 Semptember 2011 Fırat University, Elazığ-TURKEY.
- SARACALOĞLU, A. S. ve YENİCE, N. (2009). Fen bilgisi ve sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik inançlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Eğitimde Kuram Ve Uygulama*, 5 (2), 244-260.
- SCHUNK, D. H. (2000). Learning theories. Prentice hall, Third edition.
- SNYDER, C. R. ve LOPEZ, S. (2002). Handbook of positive psychology, *Oxford University Press Us*.
- ŞAHİN, İ. (2009). Eğitsel internet kullanım öz-yeterliği inançları ölçeğinin geçerliği ve güvenilirliği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, 461-471.
- TARMAN, B. ve BAYTAK, A. (2011). Teknolojinin eğitimdeki yeni rolü: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bakış açıları. *Gaziantep Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 891-908.
- TAŞPINAR, M. ve GÜMÜŞ, Ç. (2004). Öğrenmeyi öğrenme kapsamında internet kafelerin eğitsel bir araç olarak kullanımı. XIII. Eğitim Bilimleri Kurultayı., 6-9 Temmuz 2004, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- TUNCER, M. ve KAYSI, F. (2011). Teknik altyapı, sunulan hizmet ve kullanıcı eğilimleri bakımından internet kafelerin değerlendirilmesi (İstanbul ve Elazığ Örneği). 2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications, 27-29 Nisan ANTALYA.
- TUNCER, M., YILMAZ, Ö. ve TAN, Ç. (2011). İnternetin bilgi edinme kaynağı olarak bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi bölümü öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi. 5th International Computer&Instructional Technologies Symposium, 22-24 Semptember 2011 Fırat University, Elazığ-TURKEY.
- TUNCER, M. ve TANAN, R. (2011). Eğitim fakültesi öğrencilerinin bilgisayar öz-yeterlik algılarının değerlendirilmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl 4, Sayı 6, 222-232.
- USTA, E., BOZDOĞAN, A. E. ve YILDIRIM, K. (2007). Sınıf öğretmeni adaylarının internet kullanımına ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 8, Sayı 1, 209-222.
- UŞUN, S. (2004). Bilgisayar Destekli Öğretimin Temelleri. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- YALÇIN, F. A. (2011). Fen bilgisi öğretmen adaylarının bazı değişkenlere göre öz-yeterlik inançlarının incelenmesi. *International Online Journal of Educational Sciences*, 2011, 3(3), 1046-1063.
- YALÇINALP, S. ve AŞKAR, P. (2003). Öğrencilerin Bilgi Arama Amacıyla İnternet'i Kullanım Biçimlerinin İncelenmesi. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, Volume 2, Issue 4, 100-107.
- YANPAR, T. (2006). Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı. Ankara: Anı Yayıncılık.
- YAYLACI, H. S. (2000). İnternet'te Eğitim. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, K. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- YENİLMEZ, K. TURGUT, M., ANAPA, P. ve ERSOY, M. (2011). İlköğretim matematik öğretmeni adaylarının eğitsel internet kullanımına yönelik öz-yeterlik inançları. 5th

International Computer ve Instructional Technologies Symposium, 22-24 Septemder 2011 Fırat University, Elazığ-TURKEY.

Yİ, M.Y. ve HWANG, Y. (2003). Predicting the use of web-based information systems: self-efficacy, enjoyment, learning goal orientation and the technology acceptance model. *International Journal of Human-Computer Studies*, 59, 431- 449..